

IHE Forum 2019

Sjukvårdskostnader och sjukvårdsekonomi

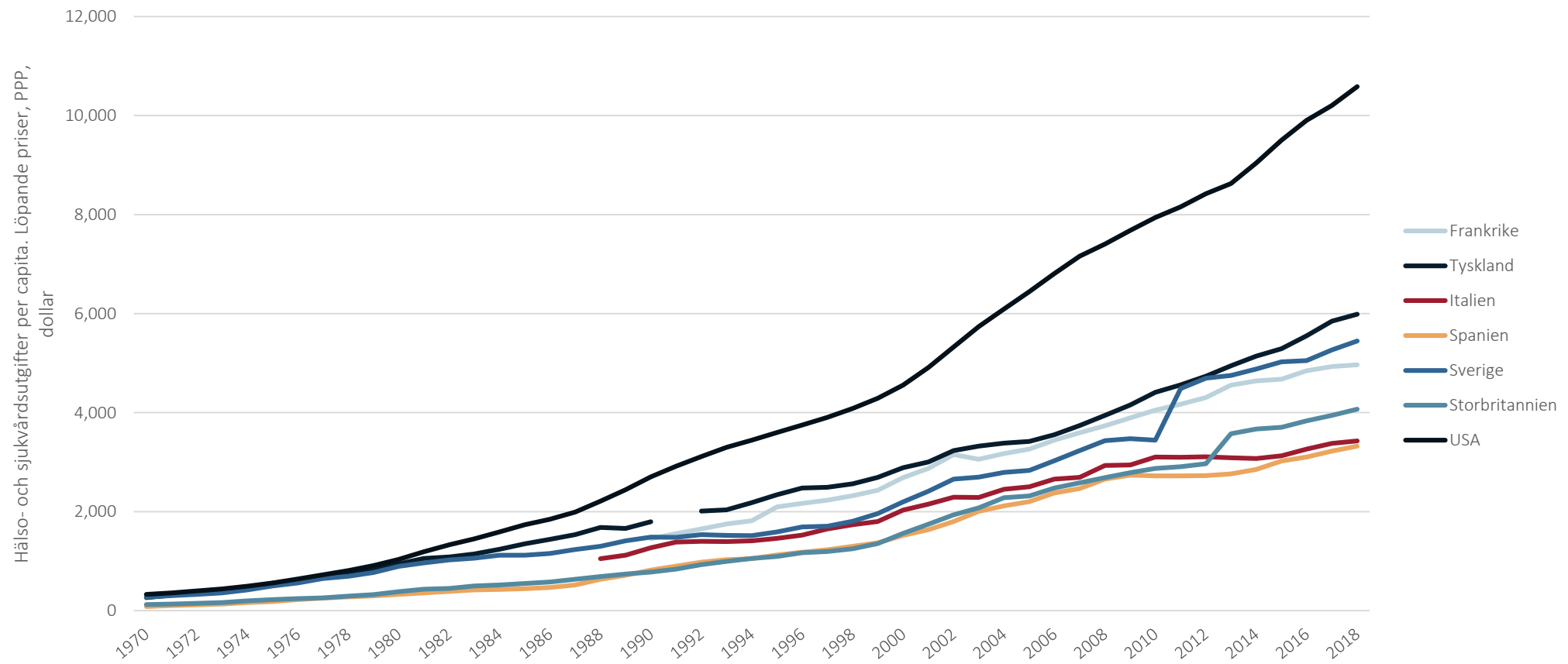
Några reflektioner kring utvecklingen under fyrtio år

Bengt Jönsson

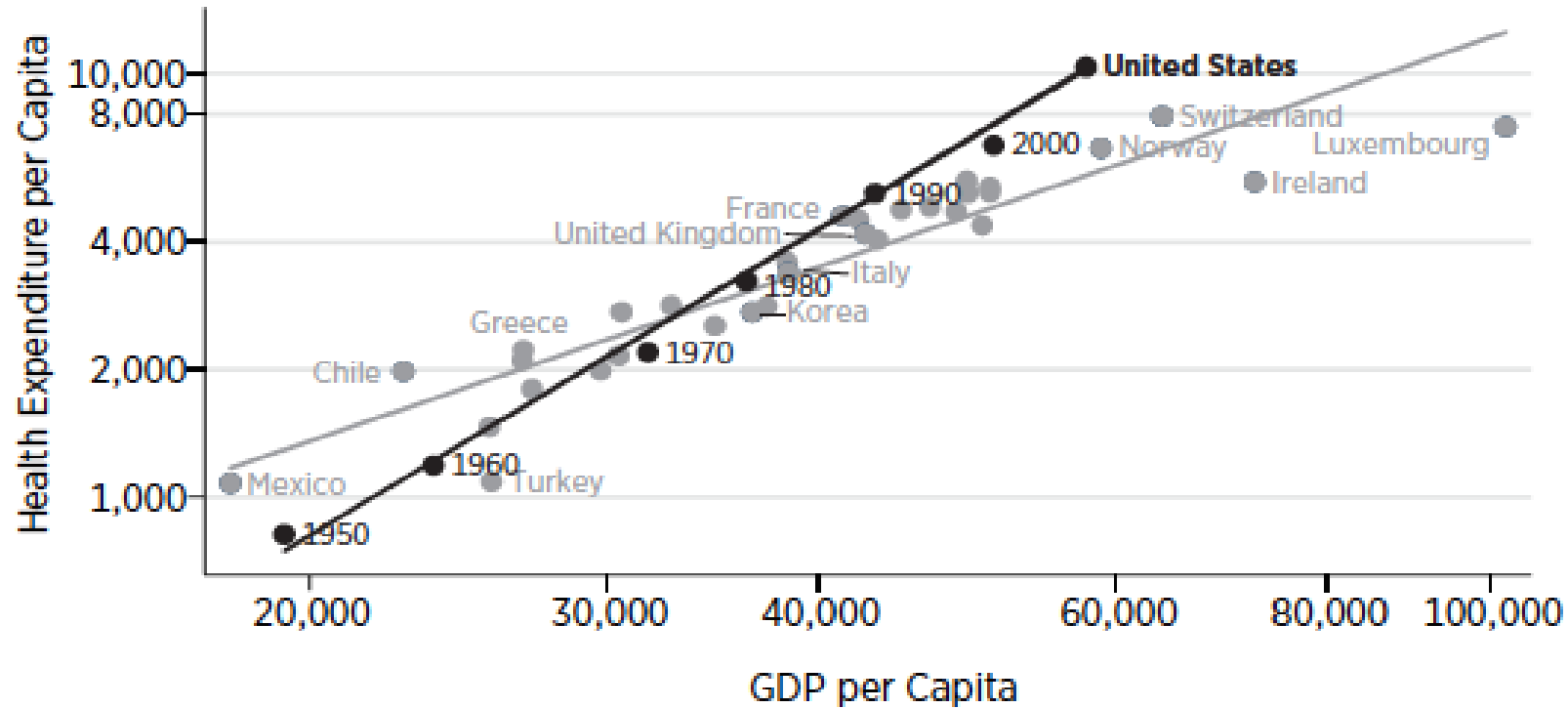

Sjukvårdskostnaderna per innevånare 1970-2018

Löpande priser justerat för köpkraft (USD)

Sambandet mellan sjukvårdskostnader och BNP per innevånare – i tvärsnitt och över tid I USA

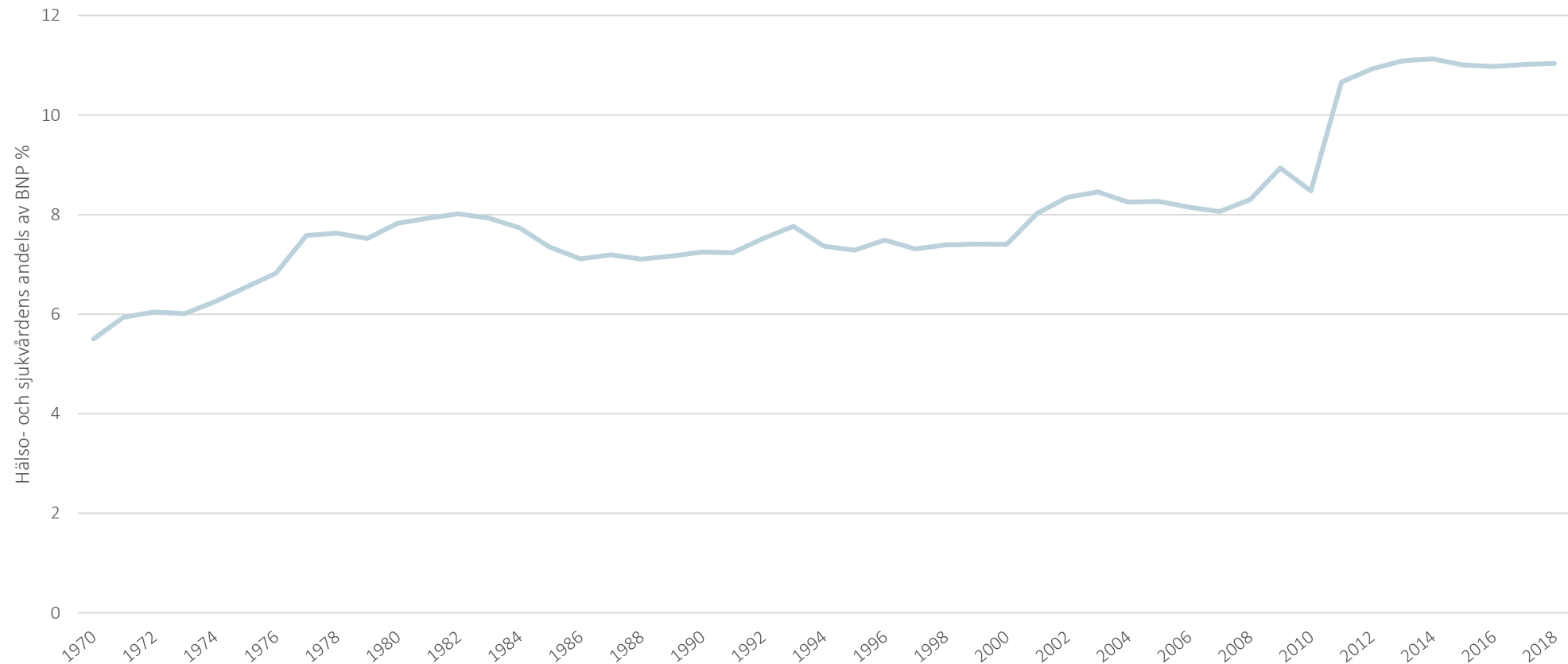

Källa: Helland and Tabarrok (2019)

Sambandet mellan sjukvårdskostnader och BNP per innevånare

Tidpunkt	BNP-ökning (%)	Sjukvårdskostnaderna (%)	Elasticitet	Årlig produktivetsökning BNP per arbetad timma
1970-2018	+ 1957%	+3958%	2,0	
1970-79	2,0%	5,7%	2,85	2,5%
1980-89	2,4%	1,0%	0,42	1,3%
1990-99	1,9%	1,1%	0,58	2,0%
2000-10	1,7%	3,6%	2,12	1,6% (2000-13)
2011-18	2,2%	2,6%	1,18	0,2% (2007-13)

Hälsa- och sjukvårdsutgifternas andel (%) av BNP Sverige år 1970-2018

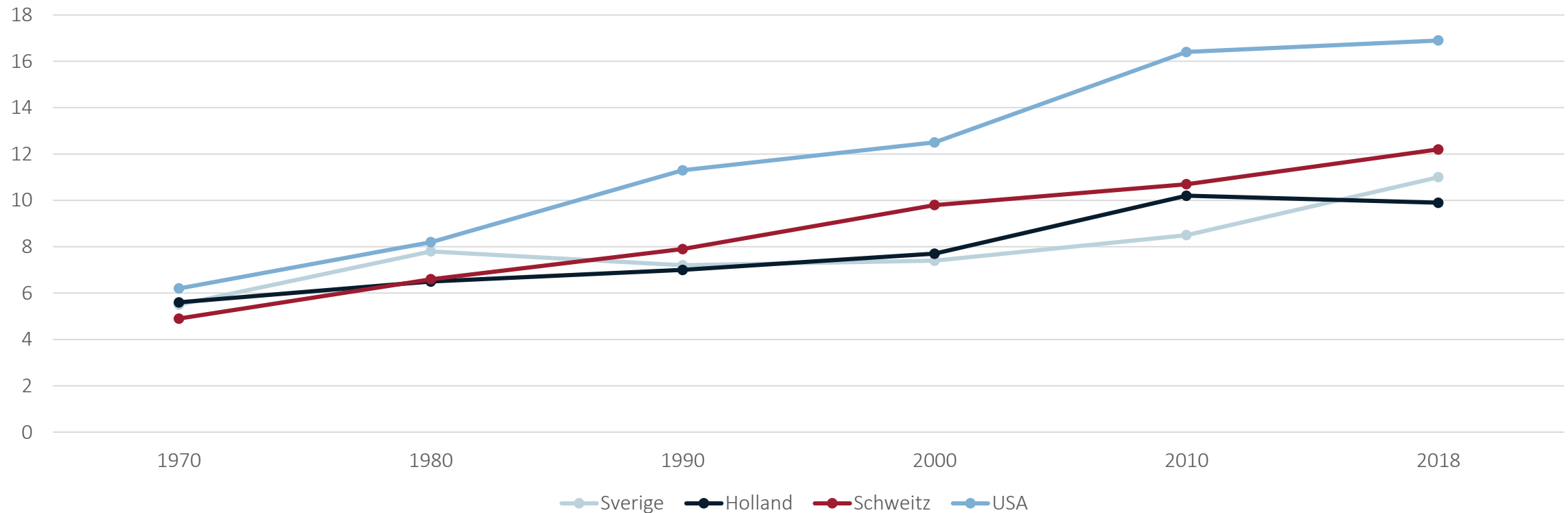
Källa: OECD: Health Statistics 2019

INSTITUTET FÖR HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSEKONOMI

Sjukvårdskostnadernas andel av BNP 1970-2018 i Sverige, Holland, Schweiz och USA

Diagramrubrik

Sjukvårdskostnaderna och vårdbehov

Vad betyder åldersfaktorn?

Vårdkostnader i olika åldrar

Åldersfördelning	Kostnad per person 1976*	Kostnad per person 2016**
0-14	2 670	16 000
15-44	4 290	15 200-18 400
45-64	7 560	21 000-26 000
65-74	13 400	40 000
75-	30 700	64 000
75-		200 000***

- 1985 års priser, ** Beräkning baserad på data från KI/SCB, ***Kommunernas vård adderat

Beräkningar av ålderseffekten

Period	Total ökning %			
	Ålderseffekten	Totala sjukvårdskostnaderna		
1964-76	7,0	79,5		
1970-85	13,0	56,1		
1976-2016*	10,4	140		
1976-2016**	13,6	140		

- * Basårets kostnad per innevånare ** Slutårets kostnad per innevånare

Mätning av produktivitet och effektivitet

Variabel	Exempel			Mått		
Insatsfaktorer (resurser, "inputs")	Läkare, sjuksköterskor, byggnader, Läkemedel, etc			Mäts som kostnad i fasta priser		
Aktiviteter, prestationer	Konsultationer, vårdtillfällen, operationer, förskrivningar			Antal av olika typer		
Produktion (output)	"Sjukvård"			Vägt volymindex		
Resultat (outcome, "värde")	Överlevnad	Hälsorelaterad livskvalite		Vunna levnadsår	EQ5D	QALY

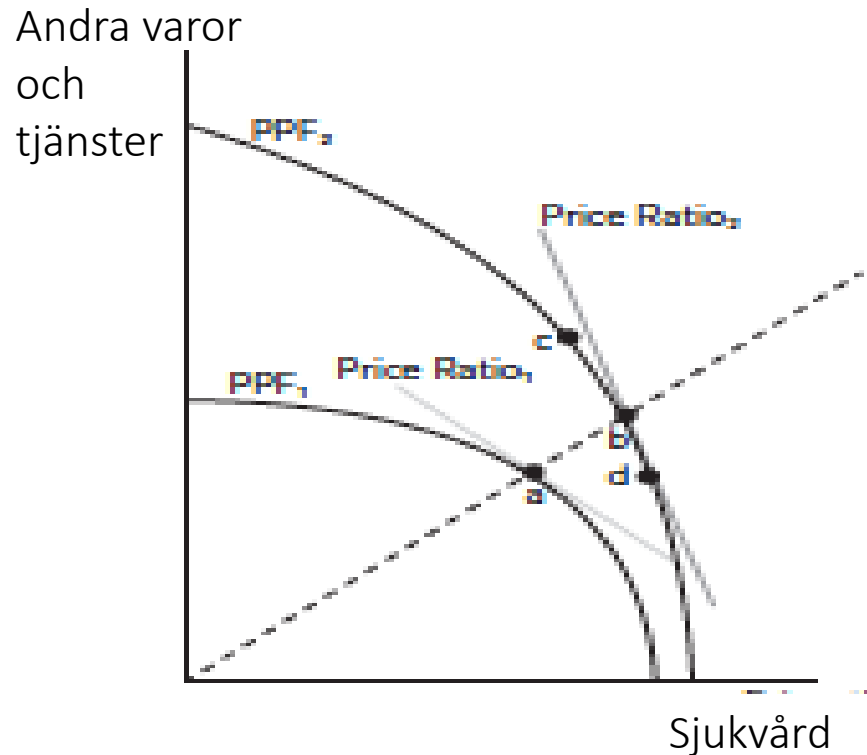
Beräkningar av produktivitsutvecklingen inom sjukvården

	År	Resultat
Lindgren och Roos (Ds Fi 1985:3)	1960-70	-4,2% per år
Lindgren och Roos (Ds Fi 1985:3)	1970-80	-2,0% per år
Murray mfl ESO Ds 1994:22*	1980-1990	-0.8
	1990-2000	?*
	2000-2010	-3% per år
	2012-2017	-11% för perioden

*1990-92 +1,8 (Ädelreformen)

Vad säger den (hälso-) ekonomiska forskningen?

Baumol effekten

Inkomstelasticiteten

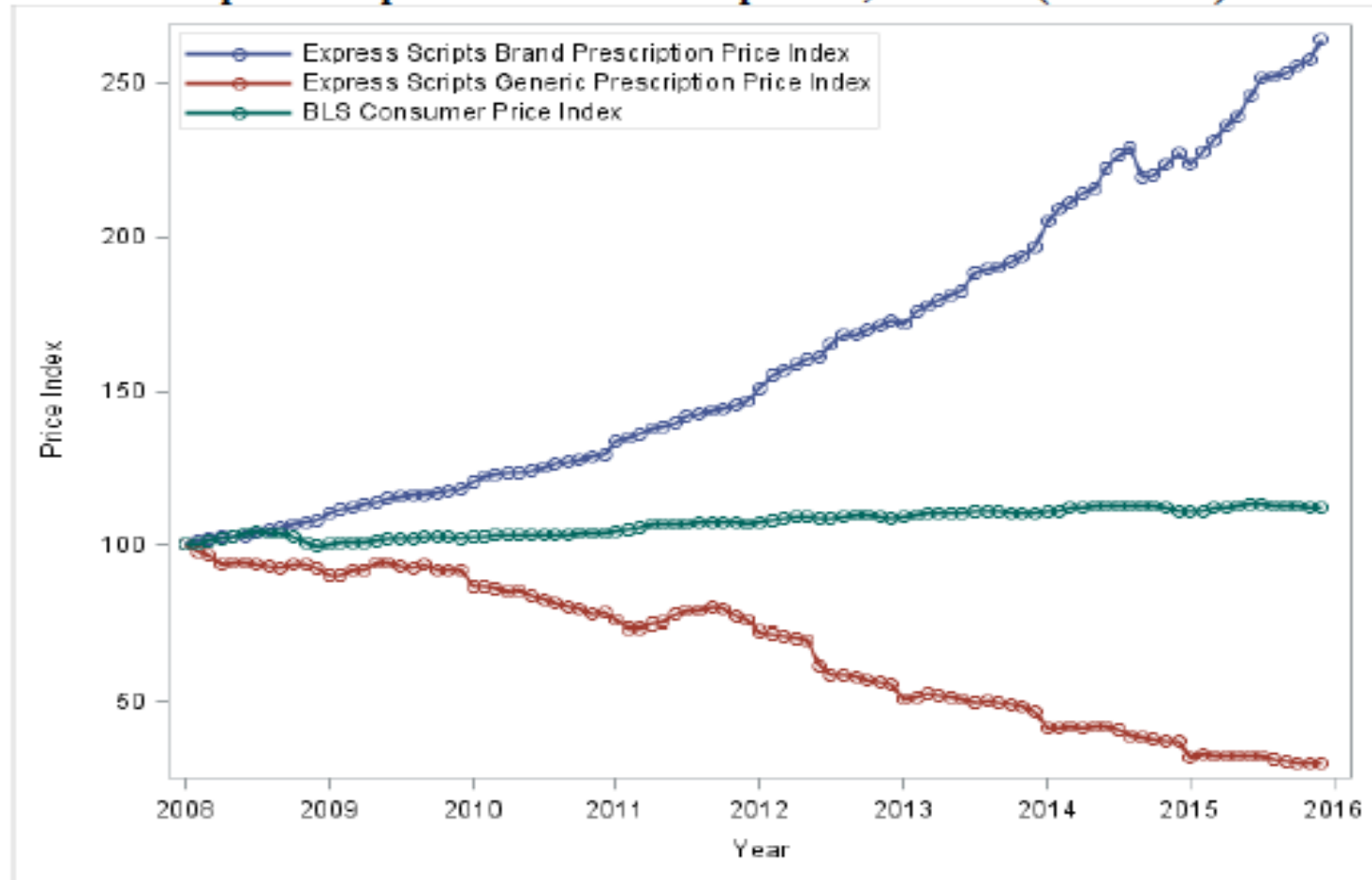
- Lägre produktivitetsökning inom sjukvården ökar det relativa priset
  - “It’s the prices stupid” (Uwe Reinardt)
- Tillväxt och ökad inkomst ökar möjligheterna att konsumera mera
  - Sjukvården har en inkomst-elasticitet på över 1,0 vilket gör att vi konsumerar mer när inkomsterna ökar
  - Men högre priser gör att vi får mindre vård för vad vi betalar

Möjligheter att påverka sjukvårdens kostnader, produktivitet och effektivitet

- Befolkningens behov och sjukvårdens struktur påverkar bara i mindre utsträckning kostnadsutvecklingen
  - Skattesubventionerade vårdförsäkringar ökar kostnaderna utan större effekt på vårdens volym och resultat
- Möjligheterna att öka produktiviteten hindras av brist på personal, främst sjuksköterskor
  - Viktigaste åtgärden är att öka utbudet av relevant personal
  - Ökade löner leder också till högre kostnad per prestation
- Kan förändringar av struktur, organisation och styrning leda till bättre effektivitet
  - Bättre resultat? Lägre kostnader?

Priser och produktivitet för läkemedel

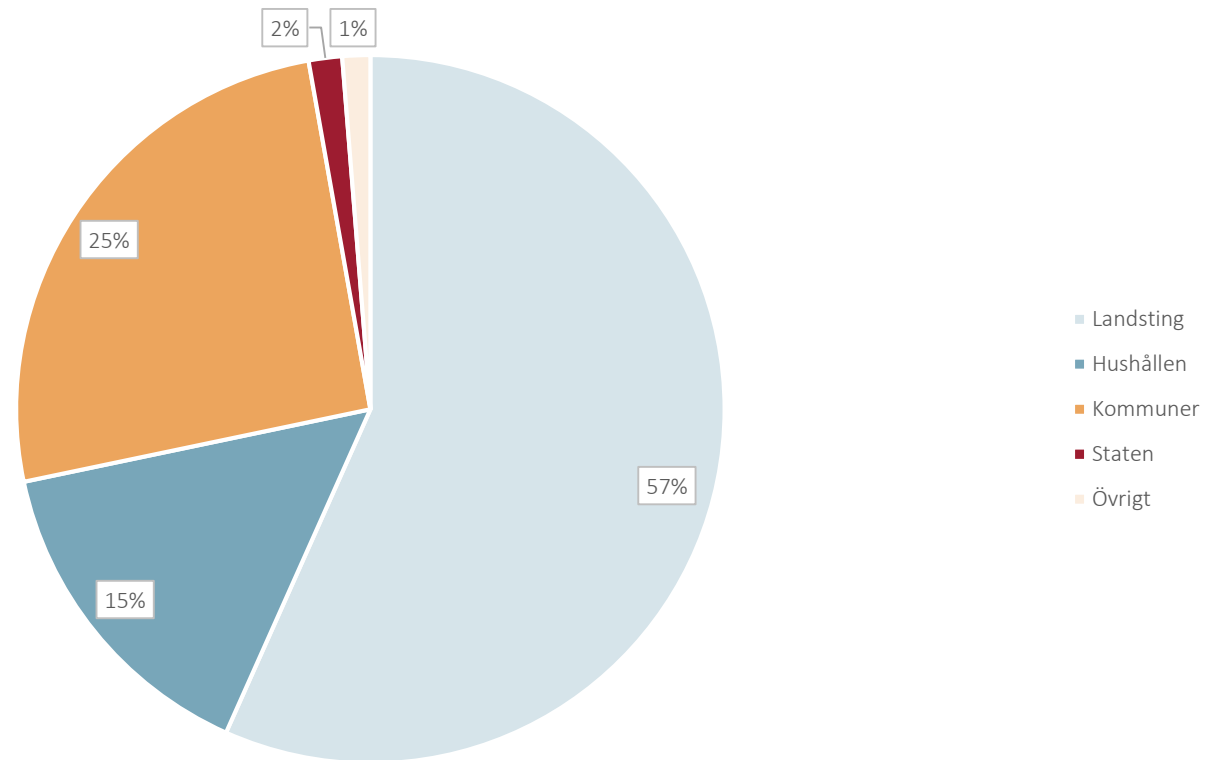
Figure 1
Express Scripts Price Indices Comparison, Absolute (2008-2015)

Effekterna av nya medicinska metoder och läkemedel för sjukvårdens kostnader, produktivitet och effektivitet

- Nya metoder och läkemedel såväl ökar som minskar kostnaderna över tiden
  - Stort bidrag till förbättrad effekt, effektivitet och kostnads-effektivitet
- Idag utgör den offentligt finansierade sjukvården den huvudsakliga marknaden för nya metoder och läkemedel
  - Styrningen sker via användning och betalning
  - Allt svårare att värdera och fatta beslut om priset för enskilda produkter
  - Utveckling mot resultatbaserad betalning, vilket kräver nya kontrakt och uppföljning av användning och resultat
  - Resultatet beror av ett samspel mellan patient, vårdgivare och produkter

Fördelning över olika finansiärer av hälso- och sjukvård år 2017

Sammanfattande slutsatser

- Sjukvårdskostnaderna ökar över tiden som en följd av stigande relativa priser och en hög inkomstelasticitet
- Ökade priser/kostnader för olika prestationer beror på en negativ produktivitetsutveckling
- Effektiviteten ökar över tiden, främst som en följd av införande av nya metoder som är bättre och i vissa fall billigare
- Stora variationer i produktivitet och effektivitet mellan olika vårdgivare tyder på möjligheter att öka effektiviteten och minska kostnaderna
- Det saknas idag ett informations- och ersättningsystem inom sjukvården för att kunna analysera och styra kostnads-effektiviteten